

Sözleşme Dışı veya Fazladan İmalat Gerçekleşmesi Durumu

T.C.

YARGITAY

HUKUK GENEL KURULU

E. 2013/15-95

K. 2013/1431

T. 2.10.2013

• **İŞ BEDELİNİN ÖDENMEYEN KISMININ TAHSİLİ İSTEMİ (Davalı Vekilince İmalâtın Fahiş Saptandığı Savunulduğuna Göre Bilirkişiden Ek Rapor Alınarak Dava Konusu İmalâtın Bedelinin Yapıldığı Tarihteki Mahalli Piyasa Rayiçlerinden Hesaplanarak Ödemeler Düşüldükten Sonra Varsa Kalanına Hükmedilmesi Gerektiği)**

• **SÖZLEŞME DIŞI İMALAT BEDELİ (Bunların Bedeli Taraflar Arasında Kararlaştırılmadığından Yapıldığı Tarihteki Piyasa Fiyatlarıyla Hesaplanacağı – Ek Rapor Alınarak Dava Konusu İmalâtın Bedelinin Yapıldığı Tarihteki Mahalli Piyasa Rayiçlerinden Hesaplanıp Ödemeler Düşüldükten Sonra Varsa Kalanına Hükmedilmesi Gerektiği)**

• **VEKALETSİZ İŞ GÖRME (Davacı Tarafından Yapılan**

İş İdarece Benimsenmiş Bulduğundan Vekaletsiz İş Görme Hükümleri Çerçevesinde Bedelinin Tahsiline Karar Verileceği – Bu İşlerin Bedeli Taraflar Arasında Kararlaştırılmadığından Yapıldığı Tarihteki Piyasa Fiyatlarıyla Hesaplanması Gerektiği)

• VEKALETSİZ İŞİN İŞ SAHİBİNİN MENFAATİNE YAPILMASI (Hâl ve İcabına Göre Zaruri ve Faydalı Bulunan Bütün Masrafların Faizi İle Birlikte İstenebileceği – Sözleşme Dışı veya Fazladan İmalât Gerçekleşmesi Durumunda Bunların Bedeli Taraflar Arasında Kararlaştırılmadığından Yapıldığı Tarihteki Piyasa Fiyatlarıyla Hesaplanacağı)

818/m.366,413

6098/m.481,529

ÖZET : Dava, bina yapım ve onarım işi bedelinin ödenmeyen kısmının tahsili istemine ilişkindir. Vekaletsiz iş görmenin sözkonusu olabilmesi için, başkasına ait işin vekalet olmaksızın yapılması gerekir. Vekaleti olmama, hiç temsil yetkisi verilmemiş olması anlamına geldiği gibi; verilen talimat ya da temsil yetkisinin aşılmış olması da vekaleti olmama kavramı içinde yer alır. Somut uyuşmazlıkta, sözleşme dışı imalatın bedeli talep edilmektedir. Olayda davacı/yüklenici tarafından yapılan iş idarece benimsenmiş olduğundan, vekaletsiz iş görme hükümleri çerçevesinde bedelinin tahsiline karar verilmelidir. BK'nın 413. maddesi hükmüne göre iş sahibinin menfaati için yapılmış olan bir işte, yapan kimse hâl ve icabına göre, zaruri ve faydalı bulunan bütün masraflarını faizi ile birlikte istemek hakkına sahiptir. Belirtilmelidir ki, sözleşme dışı veya fazladan imalât gerçekleşmesi durumunda bunların bedeli taraflar

arasında kararlaştırılmadığından, 818 sayılı BK'nun 366 (6098 sayılı TBK'nun 481) ve 413. (6098 s. TBK'nun 529) maddeleri uyarınca yapıldığı tarihteki piyasa fiyatlarıyla hesaplanmalıdır. Mahkemece, hükme esas alınan bilirkişi raporunda bedel Bayındırlık birim fiyatları esas alınarak hesaplanmıştır. Davalı vekilince imalâtın fahiş saptandığı savunulduğuna göre, bilirkişiden ek rapor alınarak, dava konusu imalâtın bedeli yapıldığı tarihteki mahalli piyasa rayiçlerinden hesaplanarak, ödemeler düşüldükten sonra varsa kalanına hükmedilmelidir. Mahkemece bu hususlar üzerinde durulmadan eksik incelemeyle hüküm kurulması doğru olmamıştır.

DAVA : Taraflar arasındaki "alacak" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Trabzon 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nce davanın kabulüne dair verilen 12.04.2011 gün ve 2009/328 E. 2011/90 K. sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 13.06.2012 gün ve 2011/6719 E. 2012/4394 K. sayılı ilamı ile;

(... Dava, Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü'ne ait binaların yapım ve onarım işi nedeniyle oluşan alacağın davalıdan tahsili istemiyle açılmış, mahkemece davanın kabulüne dair verilen karar davalı vekilince temyiz edilmiştir.

1-Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle yasaya uygun gerektirici nedenlere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

2-İhale yapılacağı vaadiyle davacıya yaptırılan ve bedelinin bir kısmı ödenen imalât dava konusudur. Mahkemece alınan bilirkişi raporunda imalâtın davalı idarenin yararına ve faydalı olduğu saptanmış ve davalı idarenin yetkililerinin talimatıyla yaptırıldığı anlaşıldığından davalı bu işin bedelini ödemek zorundadır. Vekâletsiz iş görme hükümleri doğrultusunda yapılan imalâtın gerçekleştirildiği yıldaki mahalli piyasa rayiçlerinden hesaplanması gerekir. Mahkemece, hükme esas alınan bilirkişi raporunda bedel Bayındırlık birim

fiyatları esas alınarak hesaplanmıştır. Davalı vekilince imalâtın fahiş saptandığı savunulduğuna göre, bilirkişiden ek rapor alınarak, dava konusu imalâtın bedeli yapıldığı tarihteki mahalli piyasa rayiçlerinden hesaplanarak, ödemeler düşüldükten sonra varsa kalanına hükmedilmelidir.

Mahkemece bu hususlar üzerinde durulmadan eksik incelemeyle hüküm kurulması doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir...),

Gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

KARAR : Dava, bina yapım ve onarım işi bedelinin ödenmeyen kısmının tahsili istemine ilişkindir.

Davacı yüklenici şirket vekili dava dilekçesinde özetle; şirketlerinin İl Sağlık Müdürlüğünden ihale ile 2005 yılının 10. ayından itibaren sosyal tesis yapımı, mevcut binada onarım, tamirhane, elektronik ve makine atölyelerinde bakım ve onarım işini aldığını, hakedişler ile bir kısım ödemeler yapıldığını ancak bir kısım işlerin bedellerinin ödenmediğini belirterek yapılan iş bedellerinin eksik kısmının faizi ile tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı işsahibi T.C. Sağlık Bakanlığı vekili cevap dilekçesinde özetle; davanın zamanaşımına uğradığını, dava konusu inşaat işlerinde, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na aykırı olarak, ihale yetkilisinden onay alınmadan işe başlandığı ve gerçekleştirme görevlisinin 4734 sayılı Kanun'da belirtilen usullerden hiç birini seçmediği gibi, usulüne uygun olarak bir ihale yolu oluşturmadığını, harcama yetkilisinden harcama talimatı almaksızın ihale işlemlerine başlanıldığı ve eşik değerinin altında kalmak üzere mal ve hizmet alımları ile

yapım işlerinin kısımlara bölündüğü, bu işler için yüklenici ile iş bitirme üzerinden pazarlık yapıldığı, toplam meblağın doğrudan temin sınırını aşmayacak şekilde kısımlara bölündüğü ve birtakım işlerde de yine üst makamlardan onay almadan, hizmet bedellerinin Bayındırlık birim fiyatlarını aşmayacak şekilde diğer kalemlerin içerisine yedirildiği, sözkonusu 2005-2006 yıllarına ait inşaat işlerinin tespiti ve dönemin Bayındırlık birim fiyatları üzerinden bedellerinin belirlenmesi için teknik elemanlardan oluşan bir komisyon tarafından yapılan incelemede ise, davacı yükleniciye anılan yıllara ait toplam hizmet bedelinin ödendiğinin tespit edildiğini belirterek, davanın reddini savunmuştur.

Yerel Mahkemece, vekaletsiz iş görme hükümleri kapsamında yapılan işlerin davalı iş sahibi Bakanlık tarafından kabul edilerek kullanılması karşısında, davalı iş sahibinin yapılan işlerin bedelini ödemesi gerektiği gerekçesiyle Bayındırlık birim fiyatlarına göre hesaplama yapılan bilirkişi raporu uyarınca davanın kabulüne dair verilen karar, davalı vekilinin temyizi üzerine, Özel Daire tarafından yukarıda açıklanan gerekçelerle bozulmuş, mahkemece, ihaleye tabi işlerin yapılması sırasında ortaya çıkan ek işlerin de ihale kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek davanın kabulüne ilişkin kararda direnilmesine karar verilmiştir.

Direnme hükmü davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, vekaletsiz iş görme hükümleri doğrultusunda yapılan imalatın bedelinin, gerçekleştirildiği yıldaki mahalli piyasa rayiçlerine göre mi yoksa Bayındırlık birim fiyatlarına göre mi hesaplanması gerektiği noktalarında toplanmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümüne yönelik olarak, öncelikle "vekaletsiz iş görme" hükümlerinin irdelenmesinde yarar vardır.

Bir kişinin başkasının işini görebilmesi için, o kişinin kural olarak kendisine vekalet vermiş olması gerekir. Eğer vekaleti

olmadan bir başkası hesabına bir iş görülürse buna vekaletsiz iş görme veya vekaleti olmadan iş görme denilir (Aydın Zevkliler/Emre Gökyayla, Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Ankara 2010, s. 509).

Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (BK) 14. Babında yer alan "Vekaleti Olmadan Başkası Hesabına Tasarruf" başlıklı 410. maddesinde:

"Vekaleti olmaksızın başkasının hesabına tasarrufta bulunan kimse, o işi sahibinin menfaatine ve tahmin olunan maksadına göre yapmaya mecburdur." hükmü yer almaktadır.

Vekaletsiz iş görmeyi düzenleyen bu maddeye göre, vekaletsiz iş görmenin unsurları; iş görme, işin başkasına ait olması, vekaletin bulunmaması ve iş görme iradesinin varlığıdır.

İş görmek, insanın herhangi bir ihtiyacını karşılamak üzere hukuk düzeni içinde yapılabilen her çeşit iş görme veya yönetmedir. Bunun için iş sahibinin yetki vermesi söz konusu değildir. Genel olarak iş sahibinin yararları kapsamına giren işlerin görülmüş olması bu tarifin içine girer. Buna karşılık işin niteliği, bir yetkinin varlığını gerektiren işlerde bir başkasının hesabına iş görme söz konusu olamaz (Senai Olgaç, Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu ve İlgili Özel Kanunlar, Aktin Muhtelif Nevileri, C. III, Ankara 1969, s. 219- 221).

Vekaletsiz iş görmenin öğelerinden biri de yapılan işin başkasına ait olmasıdır. Bu öge, iş görenin yaptığı iş ile başkasının hukuki çerçevesine müdahalede bulunduğunu ifade eder.

Diğer taraftan, vekaletsiz iş görmeden söz edilebilmesi için, iş görenin bu işi yapmaya mezun bulunmaması da gerekir. Nitekim 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 410. maddesinde mevcut olan "vekaleti olmaksızın" tabiri de bunu ifade eder (Cevdet Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri-Özel Hükümler, Yenilenmiş 8. Bası, İstanbul 2010, s. 563 vd.).

Bu nedenle vekaletsiz iş görmenin sözkonusu olabilmesi için, başkasına ait işin vekalet olmaksızın yapılması gerekir. Vekaleti olmama, hiç temsil yetkisi verilmemiş olması anlamına geldiği gibi; verilen talimat ya da temsil yetkisinin aşılmış olması da vekaleti olmama kavramı içinde yer alır.

Vekaletsiz iş görmenin son unsuru, başkasının işini görme unsurudur. İş görenin başkası menfaatine hareket iradesini taşıması veya işin başkasına ait olduğunu bilerek faaliyette bulunması şart değildir. Onun genel olarak bir iş görme iradesine sahip olması, yani iradesinin işin fiili sonucuna yönelmiş olması yeterlidir (Zevkliler/Gökyayla, a.g.e., s. 510).

Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 410 ve devamı maddelerinde tanımını bulan vekâletsiz iş görme, niteliği gereği, iş sahibinin bilgisi dışında gerçekleşen bir olgudur.

Yeri gelmişken belirtilmelidir ki, 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 526 ve devamı maddelerinde de benzer düzenlemeler yapılmıştır.

İş sahibinin, vekâletsiz görülen işe muttali olmasından sonra, buna icazet (onay) vermesi mümkündür. Bu icazet, açık veya zımni olabilir.

Aynı Kanununun 415. maddesi hükmü gereğince, iş sahibi, vekâletsiz iş görenin bu işine icazet verdiği takdirde, iş gören ile kendisi arasında vekâlet hükümleri geçerli olur. Böyle bir durumda, başlangıçta vekâletsiz iş görme niteliği taşıyan olgunun, verilen icazetle birlikte, yetkili vekilin müvekkili adına yaptığı bir iş haline dönüşeceği ve bu etkinin, işin yapıldığı andan itibaren doğacağı açıktır.

Vekaletsiz iş görme ile iki taraf arasında oluşan hukuki ilişki, taraflara bazı haklar sağlamakta, aynı zamanda bazı borçlar yüklemektedir. Vekaletsiz iş görmede iş gören, iş sahibinin menfaatine ve tahmin olunan maksadına uygun olarak hareket etmekle yükümlüdür. İş gören her türlü ihmal ve

dikkatsizlikten sorumludur. İş sahibi de, iş görenin yaptığı tüm zorunlu ve faydalı masrafları ödemekle yükümlüdür.

Somut uyuşmazlıkta, sözleşme dışı imalatın bedeli talep edilmektedir.

Kural olarak, sözleşme dışı yapılan ve/veya yapıldığı iddia olunan imalâtların iş sahibi yararına olması halinde, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 410 ve devamı maddelerinde tanımlanan vekâletsiz iş görme hükümlerine göre, bedelinin iş sahibinden istenmesi mümkündür.

Olayda davacı/yüklenici tarafından yapılan iş idarece benimsenmiş bulunduğundan, vekaletsiz iş görme hükümleri çerçevesinde bedelinin tahsiline karar verilmelidir.

BK'nın 413. maddesi hükmüne göre iş sahibinin menfaati için yapılmış olan bir işte, yapan kimse hâl ve icabına göre, zaruri ve faydalı bulunan bütün masraflarını faizi ile birlikte istemek hakkına sahiptir.

Belirtilmelidir ki, sözleşme dışı veya fazladan imalât gerçekleşmesi durumunda bunların bedeli taraflar arasında kararlaştırılmadığından, 818 sayılı BK'nun 366 (6098 sayılı TBK'nun 481) ve 413. (6098 s. TBK'nun 529) maddeleri uyarınca yapıldığı tarihteki piyasa fiyatlarıyla hesaplanmalıdır.

Açıklanan nedenlerle, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle, sözleşme dışı yapılan işlerin bedellerinin Bayındırlık birim fiyatlarına göre belirleneceğine ilişkin olarak Kamu İhale Kanunu'nda açık düzenleme bulunmamasına göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ : Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6217 sayılı Kanunun 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici Madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BÖZULMASINA, aynı Kanunun 440. maddesi uyarınca hükmün tebliğinden itibaren onbeş gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 02.10.2013 gününde oybirliği ile karar verildi.